

1	Catedral s.XI -XVIII	12	Ajuntament s. XV-XX
2	Pia Almoina s. XIV	13	Oficina d'Informació
3	Casa Pastors s.XVIII	14	Museu del Cinema
4	Museu d'Història s.XVII
Arxiu Municipal	15	Casa de Cultura
5	Jardi d'Alemanys	16	Hospital de Santa Caterina s.XVII
6	Museu d'Art	17	Centre Cultural la Mercè
7	Universitat s.XVI	18	Església de Sant Feliu s. XIII-XVIII
8	Convent de Sant Domènec s.XIV
Facultat de Lletres	19	Banyes Àrabs s. XII
9	Centre Bonastruc ça Porta
Museu d'Història dels Jueus	20	Església de Sant Nicolau s.XII
10	Passeig Arqueològic	21	Monestir de Sant Pere
de Galligans s. XII.
Museu Arqueològic
11	Arxiu Històric	22	Teatre Municipal

INFORMACIÓ

MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

Carrer de la Força, 27 - 17004 GIRONA
 Tel. 972 222 229 - Fax 972 206 989
 A/e: museu@ajgirona.org
http://www.ajuntament.gi/museu_ciutat

Horaris: de dimarts a dissabte de 10 a 14 h
 i de 17 a 19 h. Diumenges i festius de 10 a
 14 h. Dilluns no festius tancat.

Horarios: de martes a sábado de 10 a 14 h
 y de 17 a 19 h. Domingos y festivos de 10 a
 14 h. Lunes no festivos cerrado.

Opening Hours: Tuesday to Saturday from 10
 a.m. to 2 p.m. and 5 p.m. to 7 p.m. Sundays
 and public holidays from 10 a.m. to 2 p.m.
 Closed on Mondays (except public holidays)

Museu d'Història de la Ciutat

Museu d'Història de la Ciutat

5

Museo de Historia de la Ciudad

19

The City History Museum

33

Museu d'Història de la Ciutat

L'edifici que acull actualment el Museu d'Història de la Ciutat conté restes de la muralla romana de finals del segle II, o inicis del segle III d. J.C. en els soterranis.

Segons una resolució dels jurats de Girona, amb data del 13 de març de 1386, els jueus van deixar les cases que tocaven a la muralla vella i van ser obligats a conuiuïre dins del recinte del Call, i les seves vivendes van passar a ús dels cristians, que les van comprar, arrendar o prendre a cens. La casa que ara té el número 27, el 27 d'abril de 1447 pertanyia a l'escrivà Joan Castelló, aquest la va vendre a Bernat Caselles, qui al 1471 la va traspasar a Arnau Benet de Cartellà, senyor de la torre de Cartellà de Maçanet de la Selva.

Quan va passar a ser propietat de la família de Cartellà, de Maçanet de la Selva, va adquirir la categoria d'un veritable palau. La casa,

que després va esdevenir convent dels frares caputxins, estava composta de tres cases primitives: una dels Cartellà, una altra dels Aniversaris de la Catedral i la tercera de la família Güell, adquirides successivament pels Cartellà i annexades a la primitiva. El llinatge dels Cartellà van romandre al casal gòtic del carrer de la Força, entre 1471 i 1733. L'iniciador de la dinastia a Girona va ser Arnau Benet de Cartellà i de Camós, casat amb Elionor de Sarriera, en el període comprès entre els anys 1451 i 1514. El successor fou Miquel I, casat amb Magdalena Malla, entre 1514 i 1571. El va succeir Miquel II de Cartellà i Malla, casat amb Margarida Des Bac, l'hereu dels quals va ser Galceran de Cartellà i Des Bac. El seu fill, Francesc Cartellà i Sa Bastida, va escriure diverses obres, entre elles "Vida de San Narciso", "Apología en defensa del milagro

de las Moscas” i “De las grandezas de Gerona”. L’hereva fou la seva neta Gertrudis de Cartellà i Aonès, que l’any 1654 es va unir en matrimoni amb Lluís Des Bac i Des Catllar. El seu fill, Pere de Cartellà i Des Bac, va ser el primer Marquès de Cartellà,

Amb la Guerra de Successió el sector proper a la Catedral va quedar molt deteriorat, els Cartellà que estaven instal·lats a Barcelona, havien de fer importants reparacions al palau de Girona. A aquesta situació s’hi afegia el deute de trenta anyades del censos i el cadastre que gravaven la casa que ascendien a unes 2 100 lliures, la qual cosa va obligar al Marquès de Cartellà, juntament amb el seu fill, Ignasi, a vendre la casa del carrer de la Força de Girona als Caputxins, el 29 de juny de 1733, pel preu de 7.500 lliures.

Basili de Rubí va descriure el palau dels Cartellà dient que tenia les

façanes sobre el carrer de la Força, amb grans portals, tots de pedra picada, per on s’entrava a la casa i a les quadres. La planta principal gaudia d’espaioses sales de sostres ben decorats, finestres gòtiques i un total de dotze habitacions. Era una de les cases pairals més notables de la ciutat. Per la banda de darrera, les seves parets donaven sobre el carrer de les Ballesteries i la placeta que puja a Sant Feliu. Sobre les parets hi havia horts, patis i jardins, des dels quals es dominava tota la plana. En total la seva extensió era de 900 canes. Sulpici Pontic diu que a la casa hi havia els escuts de Cartellà i Sarriera.

La fesonomia arquitectònica actual li ve donada per l’etapa en què l’edifici va convertir-se en un convent de frares caputxins, l’any 1762. Des de l’arribada a Girona, l’any 1581 fins a la data esmentada, aquesta ordre ocupà successivament diverses zones de la ciutat. Primerament s’instal·là al santuari

de les Ermites, situat a les Pedres, on hi ha l’actual carrer de Caputxins recorda encara avui el pas de l’ordre per aquell indret.

Més tard, probablement l’any 1628 els caputxins es traslladaren al barri del Mercadal, prop de l’Hospital Nou, dit també de Santa Caterina. Acabada la Guerra dels Segadors (1640-1652) i amb motiu de la construcció del baluard de Sant Francesc de Paula, tornaren de nou a l’antiga comunitat de les Ermites on romangueren fins l’any 1707.

Finalment, després d’una breu estada a la zona de la Torre Girolla l’any 1732, els caputxins van ser autoritzats per ocupar la casa Desbach, propietat dels marquesos de Cartellà. Emplaçat entre el carrer de la Força i el carrer de les Ballesteries, el casal gòtic dels Cartellà va ser enderrocat parcialment entre els anys 1753 i 1762. Durant aquest període els caputxins dedicaren el seu esforç a aixe-

car un mur de contenció de terres per tal de salvar el desnivell que hi ha entre els dos carrers esmentats, i també van transformar la planta soterrània per adaptar-la a les noves necessitats de la comunitat. Les obres consistiren en l’adaptació i ampliació dels espais existents per a estables, quadra, cementiri, celler, cisternes, safareig, galeria coberta, refetor o menjador, passadissos de comunicació i el terraplè, utilitzat com a jardí i com a petita horta.

La construcció del nou edifici conegut amb el nom de Convent de Sant Antoni, es portà a terme entre els anys 1762 i 1774 per a la qual cosa es reutilitzaren els materials procedents de la casa Cartellà. L’església es va consagrar l’any 1764, i s’hi accedia per un pòrtic d’arcades obert a la plaça de la Canonja. L’església constava de tres naus, separades per pilastres i acabava amb un presbiteri més estret que deixava espai per a una sagristia. Al fons

del presbiteri hi havia una obertura que permetia la visibilitat de les cerimònies de l'altar i al damunt ho havia una sala destinada a biblioteca. On a més dels llibres impresos per a l'estudi dels religiosos i la preparació dels novicis, contenia exemplars d'incunables i manuscrits anteriors a la impremta, com una Bíblia, un tractat de música i algunes obres clàssiques.

Tres anys més tard s'havien aixecat el claustre, el nou refector, la cuina i gairebé tota la resta de les dependències conventuals.

En tot l'edifici queda palesa la senzillesa i la pobresa franciscanes que guiaven l'orde dels caputxins. Tant en les línies mestres com en els detalls d'ornamentació tot era funcional. Els plànols els va subministrar el pare provincial segons una idea comú, als convents de l'orde. Els constructors eren els mateixos frares, ajudats o dirigits per uns pocs mestres de cases de

la ciutat. El material emprat era la pedra i el morter o el rajol i guix.

En esclatar la Guerra del Francès (1808- 1809) el convent acollia l'escola de religiosos teòlegs. Les bombes dels assetjants provocaren la destrucció d'una gran part de l'edifici, concretament, de l'església i de les plantes superiors. Després de la reconstrucció iniciada a partir del 1814, els caputxins residiren en el convent fins l'exclaustració definitiva l'any 1835, amb motiu de la desamortització del convent moment a partir del qual l'Ajuntament de Girona gestionà el destí de l'edifici per a Institut Provincial d'Ensenyament que aconseguí el 1841. El mestre d'obres Espelt introduí les reformes necessàries per a la nova funció amb la divisió de l'església en dos pisos i la construcció d'una galeria coberta damunt el claustre. En darrer terme, l'arquitecte Manuel Almeda realitzà el 1911 un projecte de reforma de la façana que dona a la placeta de la Canonja.

El conjunt de tot l'edifici es distribueix en quatre plantes a més d'algunes dependències situades a l'entorn de la part alta del claustre. La planta soterrània, amb accés des del carrer de la Força, constitueix la part més antiga, anterior a l'any 1762. Els murs són de mamposteria mentre les voltes, unes es van construir amb pedra com indica el patró de la volta de canó seguit, i les altres, es van fer de rajol, amb diversos models derivats de les cobertes amb llunetes barroques. Les restes abundants d'obertures tapiades en tota la planta confirmen les dades que hom posseeix referents a la transformació i adaptació de construccions anteriors que l'ordre dels caputxins utilitzà en un primer moment d'ocupació de l'immoble per als serveis més essencials de la comunitat.

D'entre els espais d'aquesta planta cal destacar la cisterna, interessant exemple d'aljub amb voltes de pedra sobre pilars, amb unes

dimensions de 15 metres d'alçada i 10 x 10 metres d'amplada, utilitzada per recollir i emmagatzemar les aigües pluvials per tal d'abastir d'aigua el convent. Aquesta part de l'edifici constitueix la part més antiga, anterior a l'any 1762, corresponia a la planta soterrània de l'antic convent de Sant Antoni, de frares caputxins.

Un detall pintoresc per a nosaltres és el cementiri o dessecador de l'antic Convent de Sant Antoni de Pàdua, de frares caputxins, construït a partir de 1753. Únic exemple de cementiri o dessecador sencer de Catalunya, a Figueres se'n conserven les restes parcials d'un altre i, ambdós, es relacionen amb el convent Barberini de Roma i amb el de Palerm, a Sicília.

Actualment, es troba a la planta baixa, que llavors era soterrani. Està vorejat de divuit nínxols verticals, amb els seus corresponents bancs foradats, on segons

el ritual que l'orde va practicar des del segle XVI, els frares difunts hi eren col·locats asseguts fins a la dessecació dels seus cossos. Al cap de dos anys les mòmies, extrems del nínxol, eren vestides amb els hàbits religiosos i col·locades en l'habitació contigua, on podien ser contemplades per a la reflexió i devoció fraternal de la comunitat.

El convent de Girona havia estat com la capital regional de l'orde. Tenia annexes els convents de Mataró, Arenys de Mar, Vic, Sabadell, Granollers, Sarrià (Barcelona), Olot, Banyoles, Figueres, Perpinyà, Ceret, Prada, Tuyr, Vinçà i Elna (aquests sis darrers abans de ser traspassats a l'Estat francès).

L'obra de nova planta s'inicià per l'església el 1762. De dimensions considerables, posseeix tres naus, capçalera plana i un pòrtic als peus, reformat a la primeria del segle actual per l'arquitecte municipal Manuel Almeda.

En l'actualitat la traça del temple es veu alterada per la divisió longitudinal en dos pisos i pel cegament d'una de les naus laterals, reformes realitzades quan l'edifici passà a ser Institut.

La resta de les dependències de la planta baixa (locutoris, refetor, cuina, etc.) estan disposades al voltant del diminut claustre, com és usual en tots els convents caputxins. Igualment que l'església, aquest claustre, de petites arcades de mig punt, es va transformar a mitjan segle XIX amb la construcció de la galeria coberta corresponent al primer pis, així com les cel·les que es transformaren en aules més grans.

En el moment de l'exclaustració, l'any 1833, hi havia en total 33 religiosos. L'activitat específica dels caputxins era la predicació popular pels pobres de la comarca respectiva i la direcció espiritual en el confessionari. Vivien de caritat, no tenien propietats ni rendes, fora

de l'horta que ells mateixos conreaven i també donaven menjar gratuïtament als pobres que acudien al convent. A l'any 1821 el govern va fer una Llei de reforma de la clerecia regular i va suprimir el Convent de Girona. Durant la guerra de la Independència les bombes van esfondrar els sostres i les voltes de l'edifici; un cop refeta l'església i reparat el convent, a l'any 1823 fou venut en subhasta pública. I la comunitat es va dissoldre al 1835.

Després de la Guerra del Francès i amb la desamortització dels béns eclesiàstics de la ciutat, l'any 1841 l'Ajuntament va sol·licitar l'antic convent dels Caputxins per a instal·lar-hi l'Institut d'Ensenyament Secundari. L'edifici estava en força bon estat, per bé que va caldre fer-hi algunes reformes. El mestre d'obres, Espelt, va construir el sostre que dividia l'església en dos pisos i la paret de separació de la nau lateral de ponent per a fer-ne una nova sala. També

va construir un pis sobre la galeria del claustre imitant l'estructura que hi havia a la planta baixa. L'any 1881 fou elevada la torre per al servei meteorològic a compte de la Diputació Provincial. Finalment, l'any 1911 es va reformar la façana de la placeta de la Canonja segons el projecte de l'arquitecte Manuel Almeda.

Durant 150 anys l'edifici va destacar per la seva tasca formativa i docent com a Institut d'Ensenyament Mitjà, esdevenint l'escola de més categoria oficial que hi havia a Girona, i focus irradiador de cultura fins al 1966. Hi va comptar amb professors il·lustres com Narcís Xifra, Rafael Ballester, Frederic Dalmau, Joaquim d'Espona i Jaume Sagrera. I també amb alumnes prestigiosos com Josep Pla, Miquel de Palol, Lluís Pericot, Joaquim Pla Cargol o Joaquim Nadal, per citar-ne uns quants.

El Museu d'Història de la Ciutat de Girona va ser creat per acord

de l'Ajuntament de Girona el 8 de gener de l'any 1960, en un primer moment s'ubicava en un altre emplaçament, del mateix carrer, i disposava de petites col·leccions. L'any 1974, el Ministeri d'Educació va cedir a l'Ajuntament d'aleshores, l'antic Institut d'Ensenyament Mitjà, del carrer de la Força, número 27. Fou al 1979 quan el consistori va tenir una idea clara i coherent del que havia de ser el futur Museu d'Història de la Ciutat. Es proposava la recuperació viva d'un edifici històric del casc antic de Girona, amb una trajectòria singular. I s'iniciava amb la voluntat de fer d'aquest recorregut històric una aventura viscuda i participada, partint d'un concepte dinàmic i progressiu de la Història: eina de comprensió i anàlisi del passat, projectada cap a la construcció del futur. El Museu d'Història vol donar a conèixer el procés de formació de Girona, des de l'aparició de les primeres restes humanes a la

zona fins als nostres dies i també parlar de la societat que l'ha feta possible.

CRONOLOGIA

- 1447.** Primeres dades sobre l'existència d'una casa propietat de Joan Castelló, venuda a Bernat Caselles.
- 1471.** Amb l'annexió d'altres immobles, l'edifici es converteix en el Casal Desbac, propietat dels senyors de Cartellà, de Maçanet de la Selva.
- 1733.** La família Cartellà ven el Casal a l'orde dels Caputxins.
- 1762.** Els Caputxins inicien la construcció del Convent de Sant Antoni, sobre l'antic casal gòtic.
- 1835.** Exclaustració definitiva. La comunitat queda dissolta i els frares abandonen el convent.
- 1841.** Ús de l'edifici per al nou Institut d'Ensenyament Secundari Ensenyament (fins al 1968).
- 1975.** El Ministerio de Educación cedeix l'edifici a l'Ajuntament de Girona per instal·lar-hi el Museu d'Història de la Ciutat. El Museu havia estat creat el 1960 i emplaçat a la Casa Burgues del mateix carrer de la Força.
- 1975.** Progressiva rehabilitació de l'edifici. Instal·lació provisional de l'Escola Municipal de Belles Arts.
- 1981.** Inauguració de les primeres sales d'exposició permanent del Museu a la planta baixa.

Restes de muralla romana (segles II-III dC)

Restos de muralla romana (siglos II-III dC)

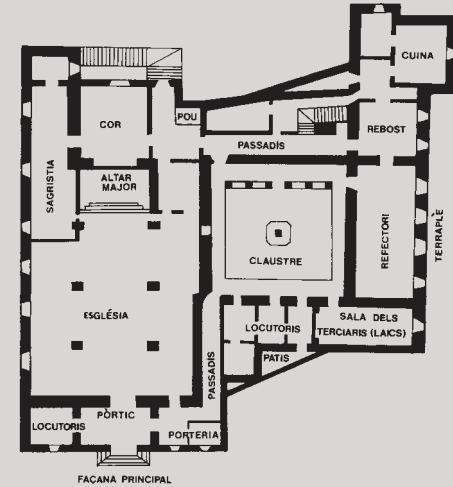
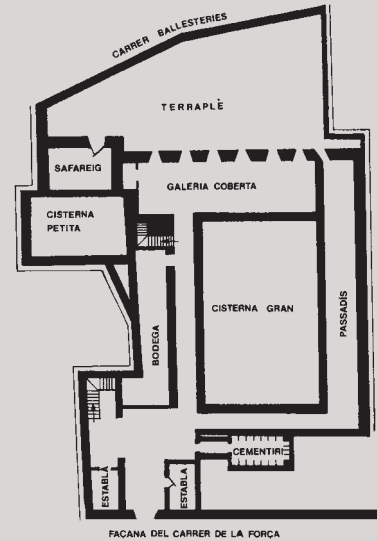
Remains of a roman wall (Second-Third century AD)

Escut dels Cartellà-Sarriera (1734-1744)

Escudo de los Cartellà-Sarriera (1734-1744)

Coat of Arms of the Cartellà-Sarriera families (1734-1744)

Celler (segle XVIII)

Bodega (siglo XVIII)

Cellar (18th Century)

Pati exterior

Patio exterior

Outer patio

Convent de Sant Antoni.
Planta soterrània (1753 -1762)

Convento de San Antonio.
Planta subterrànea (1753-1762)

Saint Anthony's friar monastery.
Underground floor (1753-1762)

Convent de Sant Antoni.
Planta baixa (1762 -1774)

Convento de San Antonio.
Planta baja (1762-1774)

Saint Anthony's friar monastery.
Lower floor (1762-1774)

Escales d'accés a la cisterna
Escaleras de acceso a la cisterna
Stairs leading to cistern

Cisterna del convent (anterior a 1762)
Cisterna del convento (anterior a 1762)
Friar monastery's cistern (before 1762)

Sala la Carbonera
Sala la Carbonera
Room coal cellar

Cementiri del convent (1753)
Cementerio del convento (1753)
Friar monastery's cemetery (1753)

Detall nínxol
Detalle de nicho
Close up of niche

Detall de la creu
Detalle de la cruz
Close up of cross

Museo de Historia de la Ciudad

El edificio que en la actualidad acoge el Museo de Historia de la Ciudad conserva en sus sótanos restos de la muralla romana de finales del siglo II o principios de siglo III d. C.

De acuerdo con una resolución de los jurados de Girona fechada el 13 de marzo de 1386, los judíos tuvieron que abandonar las casas que lindaban con la muralla antigua y fueron obligados a convivir dentro del recinto del *call*, o barrio judío, y sus viviendas pasaron a uso de los cristianos, que las compraron, arrendaron o tomaron a censo. El 27 de abril de 1447, la casa que actualmente ostenta el número 27 de la Calle “de la Força” pertenecía al escribano Joan Castelló; éste se la vendió a Bernat Caselles, quien en 1471 la traspasó a Arnau Benet de Cartellá, señor de la Torre de Cartellá de Maçanet de la Selva.

Al pasar a manos de la familia Cartellá, el edificio adquirió la categoría de un auténtico palacio. El inmueble, que más tarde se convertiría en convento de los frailes capuchinos, estaba compuesto por tres casas originariamente independientes: una perteneciente a los Cartellá, otra de los Aniversarios de la Catedral y la tercera de la familia Güell, las dos últimas adquiridas sucesivamente por los Cartellá y anexadas a la primera. El linaje de los Cartellá permaneció en la casa solariega gótica de la Calle “de la Força” entre 1471 y 1733. El iniciador de la dinastía en Girona fue Arnau Benet de Cartellá y de Camós, casado con Elionor de Sarriera y que ostentó la jefatura del linaje en el período comprendido entre los años 1451 y 1514. Su sucesor fue Miquel I, casado con Magdalena Malla. A éste le sucedió, en 1571, Miquel II de Cartellá y Malla, que estaba casado

con Margarita Des Bac y cuyo heredero fue Galceran de Cartellà y Des Bac. El hijo de este último, Francesc Cartellà y Sa Bastida, escribió diversas obras literarias, entre ellas *Vida de San Narciso*, *Apología en defensa del milagro de las moscas* y *De las grandezas de Gerona*. Su heredera fue su nieta Gertrudis de Cartellà y Aonés, que en 1654 se unió en matrimonio a Lluís des Bac i Des Catllar. Su hijo, Pere de Cartellà y Des Bac, fue el primer marqués de Cartellà.

Tras la Guerra de Sucesión, el sector próximo a la Catedral quedó muy deteriorado, y los Cartellà, que entonces estaban instalados en Barcelona, tenían que realizar importantes reparaciones en el palacio de Girona. A esta situación se añadía la deuda de treinta añadas del censo y el catastro que gravaban el edificio, que ascendía a unas 2.100 libras, lo cual obligó al marqués de Cartellà, junto con su hijo Ignasi, a vender la casa de la Calle “de la Força” de Girona a los

capuchinos, el 29 de junio de 1733, por el precio de 7.500 libras.

Basili de Rubí describió el palacio de los Cartellà diciendo que sus fachadas daban a la Calle “de la Força” y tenían grandes portales, todos de piedra picada, por donde se entraba a la casa y a las cuerdas. La planta principal contaba con espaciosas salas de techos bien decorados, ventanas góticas y un total de doce habitaciones. Era una de las casas solariegas más notables de la ciudad. Por la parte trasera, sus muros daban a la Calle Ballesterias y a la placita que sube a San Félix. En la parte alta de los muros había huertos, patios y jardines desde los cuales se dominaba toda la llanura. En total, su extensión era de 900 canas. Sulpici Pontic dice que en la casa lucían los escudos de Cartellà y Sarriera.

La fisonomía arquitectónica actual del edificio le viene dada por la etapa en que se convirtió en convento de frailes capuchinos, en 1762.

Desde su llegada a Girona, en 1581, hasta la fecha mencionada, esta orden ocupó sucesivamente diversas zonas de la ciudad. En un principio se instaló en el santuario de Las Ermitas, en la zona de “Les Pedreres”, donde está la actual Calle de Capuchinos recuerda aún hoy el paso de la orden por este lugar. Más tarde, probablemente en 1628, los capuchinos se trasladaron al barrio del “Mercadal”, cerca del hospital nuevo, también llamado de Santa Catalina. Acabada la Guerra de Secesión, conocida como “Guerra de los Segadores” (1640-1652), y con motivo de la construcción del baluarte de San Francisco de Paula, volvieron de nuevo a la antigua comunidad de Las Ermitas, donde permanecieron hasta el año 1707.

Finalmente, después de una breve estancia en la zona de la Torre Girolla, en 1732 los capuchinos fueron autorizados para ocupar la Casa Desbach, propiedad de los marqueses de Cartellà. Emplazada entre

la Calle “de la Força” y la de Ballesterias, la casa solariega gótica de los Cartellà fue parcialmente derruida entre los años 1753 y 1762. Durante este período, los capuchinos dedicaron sus esfuerzos a levantar un muro de contención de tierras para salvar el desnivel existente entre las dos calles mencionadas, y también transformaron la planta sótano de la casa para adaptarla a las nuevas necesidades de la comunidad. Las obras consistieron en la adaptación y ampliación de los espacios existentes para uso de establos, cuadra, cementerio, bodega, cisternas, lavadero, galería cubierta, refectorio o comedor, pasillos de comunicación y el terraplén, utilizado como jardín y como pequeño huerto.

La construcción del nuevo edificio, conocido con el nombre de convento de San Antonio, se llevó a cabo entre los años 1762 y 1774, y en ella se reutilizaron los materiales procedentes de la Casa Cartellà. La iglesia, a la que se accedía por

un pórtico de arcadas abierto a la Plaza de la Canonica, se consagró en el año 1764. El templo constaba de tres naves separadas por pilastras y acababa en un presbiterio más estrecho; este último dejaba espacio para una sacristía y al fondo del mismo existía una abertura que permitía la visibilidad de las ceremonias que se celebraban en el altar. Encima del presbiterio había una sala destinada a biblioteca que, además de los libros impresos para el estudio de los religiosos y la preparación de los novicios, contaba con ejemplares de incunables y manuscritos anteriores a la imprenta, como una Biblia, un tratado de música y algunas obras clásicas.

Tres años después ya se habían levantado el claustro, el nuevo refectorio, la cocina y casi todo el resto de las dependencias del convento.

El conjunto del edificio refleja la sencillez y la pobreza franciscanas que guiaban la orden de los capu-

chinos. Tanto en las líneas maestras como en los detalles de ornamentación, todo era funcional. Los planos los suministró el padre provincial según una concepción común de los conventos de la orden. Los constructores eran los propios frailes, ayudados o dirigidos por unos cuantos maestros de casas de la ciudad, y los materiales utilizados, la piedra y el mortero o el ladrillo y el yeso.

Cuando en 1808 estalló la Guerra de la Independencia española, el convento acogía la escuela de religiosos teólogos. Las bombas de los asaltantes provocaron la destrucción de una gran parte del edificio, concretamente, de la iglesia y las plantas superiores. En 1814 se inició la reconstrucción del inmueble, que estuvo habitado por la comunidad de capuchinos hasta la exclaustración definitiva, en 1835, con motivo de la desamortización del convento. A partir de este momento, el Ayuntamiento de Girona gestionó el destino del anti-

guo convento, que en 1841 pasó a acoger el Instituto Provincial de Enseñanza. El maestro de obras Espelt introdujo las reformas necesarias para la nueva función, con la división de la iglesia en dos pisos y la construcción de una galería cubierta sobre el claustro. Por último, en 1911 el arquitecto Manuel Almeda realizó un proyecto de reforma de la fachada que da a la Plaza de la Canonica.

El edificio se distribuye en cuatro plantas y cuenta, además, con algunas dependencias situadas en el perímetro de la parte alta del claustro. La planta sótano, con acceso desde la Calle “de la Força”, es anterior a 1762 y constituye la parte más antigua. Los muros son de mampostería; las bóvedas, en cambio, se construyeron en diferentes materiales: algunas son de piedra, como indica el patrón de la bóveda de cañón seguido, mientras que otras se hicieron de ladrillo a partir de diversos modelos derivados de las cubiertas con

lunetas barrocas. Los restos de abundantes aberturas tapiadas en toda la planta confirman los datos existentes relativos a la transformación y adaptación de construcciones anteriores que la orden de los capuchinos utilizó en un primer momento de ocupación del inmueble para los servicios más esenciales de la comunidad.

Entre los espacios de esta planta cabe destacar la cisterna, interesante ejemplo de aljibe con bóvedas de piedra sobre pilares que, con unas dimensiones de 15 metros de altura y 10 x 10 metros de anchura, era utilizada para recoger y almacenar las aguas pluviales al objeto de abastecer de agua el convento. Esta parte del edificio, anterior a 1762 y la más antigua del conjunto, correspondía a la planta subterránea del antiguo convento de San Antonio, de frailes capuchinos.

Un detalle pintoresco para nosotros es el cementerio o deseca-

dor del antiguo convento de San Antonio de Pádua, de frailes capuchinos, construido a partir de 1753. Se trata del único cementerio o desecador completo que se conserva en Cataluña; en Figueres existe otro del que sólo quedan algunos restos. En cualquier caso, ambos se relacionan con el convento Barberini de Roma y con el de Palermo, en Sicilia.

Actualmente, el cementerio se encuentra en la planta baja, que en su día era subterránea. Está rodeado de dieciocho nichos verticales con sus correspondientes bancos excavados, en los que, según el ritual que la orden practicó desde el siglo XVI, los frailes difuntos eran colocados sentados hasta la desecación de sus cuerpos. Al cabo de dos años, las momias eran extraídas del nicho y vestidas con los hábitos religiosos; después se las colocaba en la habitación contigua, donde podían ser contempladas para la reflexión y la devoción fraterna de la comunidad.

El convento de Girona fue en su época algo así como la capital regional de la orden. Tenía anejados los conventos de Mataró, Arenys de Mar, Vic, Sabadell, Granollers, Sarrià (Barcelona), Olot, Banyoles, Figueres, Perpiñán, Ceret, Prada, Thuir, Vinça y Elna (los seis últimos, antes de ser traspasados al Estado francés).

La obra de nueva planta de la iglesia se inició en 1762. De dimensiones considerables, el templo posee tres naves, cabecera plana y un pórtico a los pies que fue remodelado a principios del siglo XX por el arquitecto municipal Manuel Almeda.

En la actualidad, la traza de la iglesia se ha visto alterada por la división longitudinal en dos pisos y por el hecho de que se ha cegado una de las naves laterales, reformas ambas realizadas cuando el edificio pasó a ser instituto.

El resto de las dependencias de la planta baja (locutorios, refecto-

rio, cocina, etc.) están dispuestas alrededor del diminuto claustro, como es usual en todos los conventos capuchinos. Al igual que ocurrió con la iglesia, este claustro de pequeñas arcadas de medio punto fue transformado en el siglo XIX con la construcción de la galería cubierta correspondiente al primer piso y con la conversión de las celdas en estancias más grandes.

En el momento de la exclaustación, en 1833, el convento estaba habitado por 33 religiosos. La actividad específica de los frailes capuchinos era la prédica popular por los pueblos de las respectivas comarcas y la dirección espiritual en el confesionario. Vivían de la caridad, no tenían propiedades ni rentas, fuera de la huerta que ellos mismos cultivaban, y también daban de comer gratuitamente a los pobres que acudían al convento. En 1821, el Gobierno estableció una ley de reforma de la clerecía regular y suprimió el convento

de Girona. Durante la Guerra de la Independencia, las bombas hundieron los techos y las bóvedas del edificio que, tras la reconstrucción de la iglesia y la reparación del convento, fue vendido en subasta pública en 1823. La comunidad se disolvió en 1835.

Acabada la Guerra de la Independencia, y con la desamortización de los bienes del clero en la ciudad, en 1841 el Ayuntamiento solicitó que se le cediera el antiguo convento de los capuchinos para instalar en él el instituto de enseñanza secundaria. El edificio estaba en bastante buen estado, si bien fue necesario llevar a cabo algunas reformas. El maestro de obras Espelt construyó el techo que dividía la iglesia en dos pisos así como la pared de separación de la nave lateral de poniente para hacer una nueva sala. Asimismo, levantó una planta adicional sobre la galería del claustro imitando la estructura existente en la planta baja. En 1881, la Diputación Provincial erigió la

torre para el servicio meteorológico. Finalmente, en 1911 se reformó la fachada de la Plaza de la Canónica según el proyecto del arquitecto Manuel Almeda.

Durante 150 años, el edificio acogió el instituto de enseñanza media de la ciudad, que llegó a ser la escuela de mayor categoría oficial de las existentes en Girona y foco irradiador de cultura hasta 1966. El centro contó con profesores ilustres como Narcís Xifra, Rafael Ballester, Frederic Dalmau, Joaquim d'Espona y Jaume Sagrera, y también con alumnos que con el tiempo llegarían a ser personas de renombre, como Josep Pla, Miquel de Palol, Lluís Pericot, Joaquim Pla Cargol o Joaquim Nadal, por citar sólo algunos.

El Museo de Historia de la Ciudad de Girona fue creado por acuerdo del Ayuntamiento de Girona el 8 de enero de 1960. En un primer momento estuvo ubicado en un emplazamiento diferente del actual,

pero en la misma calle, y contaba únicamente con pequeñas colecciones. En 1974, el Ministerio de Educación cedió al Ayuntamiento el antiguo instituto de enseñanza media del número 27 de la Calle “de la Força”. Fue en 1979 cuando el consistorio tuvo una idea clara y coherente de lo que había de ser el futuro Museo de Historia de la Ciudad: se pretendía la recuperación viva de un edificio histórico del casco antiguo de Girona que había tenido una trayectoria singular. El proyecto se inició con la voluntad de hacer de este recorrido histórico una aventura vivida y participada, partiendo de un concepto dinámico y progresivo de la historia: una herramienta de comprensión y análisis del pasado proyectada hacia la construcción del futuro. El Museo de Historia quiere dar a conocer el proceso de formación de Girona, desde la aparición de los primeros restos humanos en la zona hasta nuestros días, y también hablar de la sociedad que la ha hecho posible.

CRONOLOGÍA

- 1447.** Primeros datos sobre la existencia de una casa propiedad de Joan Castelló, vendida a Bernat Caselles.
- 1471.** Con la anexión de otros inmuebles, el edificio se convierte en la Casa Desbac, propiedad de los señores de Cartellá, de Maçanet de la Selva.
- 1733.** La familia Cartellá vende la casa a la orden de los capuchinos.
- 1762.** Los capuchinos inician la construcción del convento de San Antonio sobre la antigua casa gótica.
- 1835.** Exclaustración definitiva. La comunidad queda disuelta y los frailes abandonan el convento.
- 1841.** Uso del edificio para nuevo instituto de enseñanza secundaria (hasta 1968).
- 1975.** El Ministerio de Educación cede el edificio al Ayuntamiento de Girona para instalar en él el Museo de Historia de la Ciudad. El Museo había sido creado en 1960 y estaba situado en la Casa Burgues de la misma Calle “de la Força”.
- 1975.** Progresiva rehabilitación del edificio. Instalación provisional de la Escuela Municipal de Bellas Artes.
- 1981.** Inauguración de las primeras salas de exposición permanente del Museo en la planta baja.

Claustre (segle XVIII)
Claustro (siglo XVIII)
Cloister (18th Century)

Aixeta de l'antic convent (segle XVIII)
Grifo del antiguo convento (siglo XVIII)
Tap of the old friar monastery (18th century)

Antic confesionari del convent (segle XVIII)
Antiguo confesionario del convento (siglo XVIII)
Friar monastery's old confession box (18th Century)

Antics alumnes de l'Institut d'Ensenyament Secundari
Antiguos alumnos del Instituto de Enseñanza Secundaria
Secondary Education Institute's old students

Interior sala d'exposicions
Interior sala de exposiciones
Exhibition hall

Imatge façana Placeta de l'Institut Vell
Imagen fachada Placeta de l'Institut Vell
Image of the «Placeta de l'Institut Vell» façade

The City History Museum

The basement of the building which currently houses the City History Museum contains the remains of a Roman wall which dates from the end of the second century AD or the beginning of the third century AD.

In response to a resolution by the city magistrates of Girona dated March 13th 1386, the Jews were forced to leave their homes which lined the old city wall and to live within the confines of the *call*, or Jewish quarter. Their homes became property of the Christians, who bought, rented or leased them. On April 27th 1447 the house at what is today 27 Carrer de la Força belonged to Joan Castelló, a scrivener. He sold it to Bernat Caselles, who, in turn, passed it on to Arnau Benet de Cartellà in 1471. Arnau Benet was Lord of the house *Torre de Cartellà* in Maçanet de la Selva.

When the house came into the hands of the Cartellà family, it acquired the status of a authentic noble home. The building, which would later become a Capuchin friary was originally three separate houses. One belonged to the Cartellà family, another to the Cathedral, and another to the Güell family. The last two houses were successively acquired by the Cartellà family and joined onto the first house in Carrer de la Força to create a large Gothic building. This building became the Cartellà family's ancestral home in 1471 and remained so until 1733. The first to head the Girona-based household (between 1451 and 1514) was Arnau-Benet de Cartellà i de Carnós, who was married to Elionor de Sarriera. He was succeeded by Miquel I, married to Magdalena Malla, and then by Miquel II de Cartellà i Malla in 1571, who was married

to Margarida Des Bac. Their heir was Galceran de Cartellà i Des Bac, whose son, Francesc Cartellà i Sa Bastida, wrote several literary works including *The Life of Saint Narcissus*, *An Apologia for the Miracle of the Flies* and *The Marvels of Girona*. Francesc Cartellà was succeeded by his granddaughter Gertrudis de Cartellà i Aonès, who married Lluís des Bac i Des Catllar in 1654. Their son, Pere de Cartellà i Des Bac became the first Marquis of Cartellà.

The area surrounding the Cathedral had been very badly damaged by the War of Succession, and the Cartellà family, who were living in Barcelona at the time, were obliged to carry out extensive repair work on their ancestral home in Girona. On top of this expense, they also had to bear the brunt of the accumulated debt of thirty years' lease and the land registry charges the building was subject to. The total debt came to

2100 pounds, which obliged the Marquis of Cartellà and his son Ignasi to sell the house on Carrer de la Força to the Capuchin friars on June 29th 1733 for the sum of 7500 pounds.

Basili de Rubí described the Cartellà's ancestral home as having a front façade which looked onto Carrer de la Força with large cut-stone doorways which led to the house and stables. The main floor had twelve spacious rooms with elaborate ceilings and Gothic windows. It was one of the city's most distinguished noble houses. The rear of the house looked onto Carrer Ballesteries and the small square which leads up to Sant Feliu. At the top part of the walls there were garden plots, patios and gardens which dominated the entire area. The building covered a total surface area of approximately 376 square metres. According to Sulpici Pontic the house displayed the coats of arms of the Cartellà and Sarriera families.

The existing architecture of the building is influenced by the period in which it was converted into a monastery by the Capuchin friars in 1762. From the time they arrived in Girona, in 1581, until 1762, the religious order inhabited different areas of the city. At first they lived in the sanctuary Les Ermites in the area of Les Pedreres, which is now Carrer de Caputxins, named after the Capuchin friars who once lived there. Later, probably in 1628, the Capuchins moved to the area of El Mercadal, near the new hospital, also known as Santa Caterina hospital. After the revolt in Catalonia (1640-1652), which was also known as the "War of the Reapers", the friars returned to their community in Les Ermites due to the construction of the Bastion of Sant Francesc de Paula, and remained there until 1707.

Finally, in 1732, after spending a short time in the area surrounding Torre Gironella, the Capuchin friars

were given permission to live in the Desbach house, which belonged to the Marquis of Cartellà. The Cartellà family's ancestral Gothic home (located between Carrer de la Força and Carrer Ballesteries) was partially demolished between 1753 and 1762. During this period, the Capuchins devoted all their efforts to building an earth retention wall to maintain the different level between the two streets already mentioned. They also adapted the basement of the house to the new requirements of the community. They extended the house and made the necessary changes to build a cowshed, a stable, a cemetery, a cellar, cisterns, a washroom, a covered gallery, a refectory, communicating corridors and a terrace which was used as a garden and fruit and vegetable patch.

The new building, which became known as the Monastery of Sant Antoni, was built between 1762

and 1774, and made use of material from the Cartellà home. The church, which could be entered through an arched portico which led onto the Plaça de la Canonja, was consecrated in 1764. The temple has three naves separated by pilasters with a narrower presbytery at the end which left room for a sacristy, and whose end afforded views of different ceremonies celebrated on the altar. Above the presbytery was a room which was used as a library. Apart from housing printed books used for studying religion and preparing novices, the library also contained copies of incunabula and manuscripts from before the time of the printing press, including a bible, an essay on music and several classical works.

In the following three years the order built a cloister, a new refectory, a kitchen and the majority of other rooms which made up the monastery.

The entire building is a reflection of the simplicity and Franciscan poverty which characterised the Capuchin order. Everything was functional in terms of the main structure and decoration. The plans were supplied by the Provincial Father and were the same for all monasteries in the order. The work was carried out by the friars themselves, with the assistance and guidance of a number of master builders from the city. They used a combination of stone and mortar or bricks and plaster.

When the Peninsular War or “War of Independence” broke out in 1808, the monastery accommodated a school of religious theologians. The bombs of the assailants destroyed a large part of the building, in particular the church and upper floors. Reconstruction work began in 1814 and the building was inhabited by the Capuchin community until 1835, when the order was forced to leave the

monastic life following an exlaustration decree by the Spanish government in 1835, due to the clergy’s property sold of the convent. Thereafter, Girona City Council managed the old monastery, which became the Provincial Institute of Education in 1814. Espelt, a master builder, made the necessary changes in order to adapt the building to its new function. He divided the church into two floors, and built a covered gallery above the cloister. Finally, in 1911, Manuel Almeda, an architect, designed a project to restore the façade in Plaça de la Canonja.

The building is divided into four floors and there are also some rooms located at the perimeter of the upper part of the cloister. The basement has an entrance on Carrer de la Força, which predates 1762 and is the oldest part of the building. The walls are masonry, while the vaults were made using a variety of materials. Some were

made of stone, as was typical for barrel vaults, and others were built with bricks in the fashion of covered vaults with baroque lunettes. The remains of a large number of covered openings confirm existing information on how the Capuchins transformed and adapted earlier buildings to meet their basic needs when they first occupied the building.

One of the most interesting aspects of this floor is the cistern, which is an interesting example of an underground water tank with stone vaults standing on pillars. It measured 15 m high and 10 x 10 m wide, and was used to collect and store rainwater to supply the monastery with water. This part of the building, which was built before 1762, is the oldest part of the building, and was the basement floor of the Capuchin friars’ Monastery Sant Antoni.

In our opinion, the burial room or *desiccator* of the former Capuchin

friars' Monastery of Sant Antoni de Pàdua, built from the year 1753 onwards, is particularly picturesque. It is the only fully surviving burial room or *desiccator* to be found in Catalonia. There is another poorly preserved one in Figueres. Both are associated with the Barberini Monastery in Rome and the monastery in Palermo, Sicily.

The cemetery is on the ground floor (which used to be the basement floor) and its walls are lined with eighteen vertical burial niches along with their corresponding perforated benches. According to rituals practised by the order from the 16th century onwards, deceased friars were placed in a sitting position until their bodies became mummified. After two years, the mummified bodies were removed from the niches and dressed in their habits. They were then placed in the adjoining room, where they could be contemplated for the fraternal devotion and

reflection of the other members of the community.

The monastery in Girona was something like the regional capital of the order at the time, and a large number of monasteries in other towns depended on it (Mataró, Arenys de Mar, Vic, Sabadell, Granollers, Sarrià (Barcelona), Olot, Banyoles, Figueres, Perpignan, Ceret, Prada, Thuir, Vinça and Elna (the last six depended on the monastery before they were transferred to the French state).

Work began on the construction of a new floor for the church in 1762. The temple was large and had three naves, a flat sanctuary and a portico which was remodelled at the beginning of the 20th century by Manuel Almeda, the municipal architect.

The layout of the church was later altered by the longitudinal division into two floors and the closing off of one of the lateral naves. Both these reformations were carried

out when the building became an institute.

The other rooms on the ground floor (parlours, refectory, kitchen, etc.) are arranged around the small cloister, which is a typical layout of all Capuchin monasteries. As is the case with the church, the cloister with its series of small semicircular arches was modified in the 19th century by the construction of a covered gallery on the first floor, and the transformation of existing cells into larger rooms.

At the time of the exclausturation in 1833, there were 33 Capuchin friars living in the monastery. Their job was to preach to people in local villages and offer spiritual guidance in the confession box. They lived off charity, and had no property or income of their own, except for the vegetable garden which they cultivated. They also gave food to the poor who visited the monastery. In 1821 the

Government established a reform decree regarding priesthood and suppressed the monastery of Girona. Bombs destroyed the building's roofs and vaults during the Peninsular War. Following the reconstruction of the church and the repair of the monastery, the building was put up for public auction in 1823, and the community was dissolved in 1835.

In 1841, with the Peninsular War at an end, and the clergy's property sold, the City Hall asked to use the former Capuchin monastery as a secondary education institute. The building was in quite good condition, although some renovation work was necessary. The master builder Espelt divided the church into two floors by building a ceiling and created a new room by closing off the west nave. He also added on an additional floor over the cloister gallery, thus reproducing the ground floor structure. The Girona Provincial Council erected a

weather tower in 1881, and the Plaça de la Canonja façade was renovated in 1911, in accordance with designs by the architect Manuel Almeda.

The building housed the city's secondary education institute for 150 years. The school came to be the highest ranking school in Girona, and a cultural hotspot up until 1966. Among the centre's renowned teachers were Narcís Xifra, Rafael Ballester, Frederic Dalmau, Joaquim d'Espona and Jaume Sagrera, as well as students who went on to become famous, such as Josep Pla, Miquel de Palol, Lluís Pericot, Joaquim Pla Cargol and Joaquim Nadal, to name but a few.

Girona's City History Museum was founded as a result of an agreement by Girona City Council on January 8th 1960. The museum was initially located in another building on the same street and housed only minor collections. In

1974 the Ministry of Education donated the former institute at 27 Carrer de la Força to the City Council and by 1979 the City Hall had defined a clear and coherent idea of what shape the City's History Museum should take. The idea was to recover a unique historic building located in Girona's old town, with the intention of offering visitors the opportunity to explore and participate in the history of the city in a dynamic and progressive manner. The History Museum seeks to teach people about how the city of Girona came about and society's role in this, from the time of the first human remains found in the city to our present day.

CHRONOLOGY

- 1447.** First record of the existence of a house belonging to Joan Castelló, which he sold to Bernat Caselles.
- 1471.** The Desbac home was created by converting three separate buildings into one, and became property of the noble family Cartellà from Maçanet de la Selva.
- 1733.** The Cartellà family sold the house to the Capuchin order.
- 1762.** The Capuchins started the construction of the Monastery of Sant Antoni in what was the former Gothic home.
- 1835.** Definitive exclaustation, whereby the Capuchin community was dissolved and the friars abandoned the monastery.
- 1841.** The building was used to house the new secondary education institute (until 1968).
- 1975.** The Ministry of Education donated the house to Girona City Council to be used as the City History Museum. This museum had already been founded in 1960 in the Burgues house on the same street Carrer de la Força.
- 1975.** Progressive renovation of building. Provisional use of the building by the Municipal College of Fine Arts.
- 1981.** Inauguration of the Museum's first permanent exhibition halls on the ground floor.

Edita: Ajuntament de Girona

Fotografies: © Jordi S. Carrera

Fotocomposició: Curbet CG

Impressió: Marquès tallers gràfics

Diposit legal: GI-915-2003